

Теодора РАБОВЯНОВА

Великотърновски университет „Св. св. Кирил и Методий“
Велико Търново, България

БЪЛГАРСКИТЕ КАУЗАТИВНИ ГЛАГОЛИ

Teodora RABOVYANOVA

St Cyril and St Methodius University of Veliko Tarnovo
Veliko Tarnovo, Bulgaria

BULGARIAN CAUSATIVES

The paper is an attempt to look at Bulgarian causative verbs in cognitive aspect – imposed by changes in the way of thinking of the speaker as their own choice to use a transitive causative verb. In reference to the degrees of transitivity, it was found that the grammatical change in transitivity ~ intransitivity among ex-reflexives is more striking in stylistic or pragmatic sense in comparison with regular transitive, derived by removal of preposition. We present the model of Nedyalkov & Silnitsky with Bulgarian examples, as well as a scale of prototypical causativity. The comparative research method is necessary because of more frequent resemblance to the English language in the scope of verbal morphology. We also offer a brief description of the motifs which give reasons for verbal transitivity and dereflexivization.

Keywords: causality, labile verbs, the lexico-grammatical category of transitivity ↔ intransitivity

В съвременната граматика се наблюдават активни иновативни процеси в глаголната лексика – превръщане на редица непреходни глаголи в преходни. За „виновник“ се посочва най-често английският език (Буров 2015: 13), или по-точно мисленето на чужд език (Пантелеева 2012: 294). Съществено обаче е, че транзитивацията в половината от случаите е съпроводена и от каузативност (56 са примерите за каузативи /I и II група 17 + 36 от общо 104 глагола; 3 в III група/, други глаголи могат при определени условия да станат каузативни – наричаме ги лабилни заради неустановеността им /53 употреби/; некаузативите според изследването са 71). Причина за променената граматическа характеристика от непрякообектност към прякообектност е явлението „интензивна семантична трансформация чрез приписването на каузативност“ (Буров 2015: 15–16). Мотивация за интереса към каузативността е заложен и в тясната връзка на явленията каузативност и преходност: каузативността „е причинно-следствена преходност“ (Станчев 2001: 183), а „знанието ни за

възможните причинно-следствени /cause-and-effect/ връзки между събитията и човешките действия е фундаментална част от нашето общо познание за света“ (Podlesskaya 1993: 166).

Сега в „...българския език се наблюдава процес на заличаване на семантичната разлика между преходните и непреходните глаголи, разлика, която все повече става синтактична, отколкото семантична. В резултат сам по себе си глаголът няма да ни съобщава нищо за значението преходност или непреходност, само различната синтактична връзка с окръжаващите го членове на изречението ще съобщава за неговата реализация като преходен или непреходен глагол“ (Буров 2021б: 33). Тоест конверсивната каузативация илюстрира „преходен момент между строгото деление на глаголите на преходни и непреходни“; каузативацията и дереклективацията „с цел каузативация са междинни етапи в процеса на десемантизация на глаголната преходност/непреходност“ (Буров 2019: 114–115).

Най-ранното българско изследване по разглежданата проблематика е от 1968 г., в което Калина Иванова анализира взаимоотношението на глаголната префиксация и категорията преходност/непреходност. Важно е следното наблюдение: „набелязва се, най-вече в разговорния стил и в някои професионални говори, една за сега все още плаха тенденция някои непреходни глаголи да се употребяват като преходни...“ (Иванова 1968: 162–163). По-късно, през 1983 г., примерите за транзитивация на интранзитивните глаголи са определени като спонтанни езикови грешки с универсален характер, универсално е и разпространението – разговорната практика на представители от цялото българско землище (Иванова 1983: 188).

Цел на настоящата статия е да се разгледат каузативните глаголи в когнитивна светлина и съответно с внимание върху семантичния и прагматичния влог при езиковото представяне на новите преходни глаголи (първа група – общо 50), на бившите рефлексиви (втора група от 44 глагола) и само 3 глагола от групата на дереклексивите. Скаларното отчитане на транзитивността е посочено от Жана Молхова: „...някои глаголи са по-преходни от други. Преходността и непреходността могат да се представят като две градиращи скали, по които са накачени различни глаголи“ (Молхова 1977: 92).

Примерите (от които ще посочим само отделни изречения във вид на „мостри“ с илюстративна функция) са ексцерпирани в периода февруари 2016 – август 2021 г. от интернет източници и по-рядко от разговорната реч или от художествен текст.

Тенденцията към транзитивация и дереклективация на българските непреходни глаголи идеално се вписва в теорията на Бърнард Комри за каузативите и в предложената от него формула: NONCAUSATIVE : $n \rightarrow$ CAUSATIVE : $n + 1$ [n е брой аргументи] (Song 1996: 162). Ако ситуираме изследваните от нас глаголи в класификацията на морфологичните и лексикалните каузативи (Недялков и Силницки 1969, Nedyalkov and Silnitsky 1973), ще се получи следното „побългаряване“ на модела:

✓ Каузативна опозиция V_i (некаузатив) : V_j (каузатив) – глаголите са в отношение на семантична деривация, понеже каузативният глагол е образуван от некаузативен чрез присъединяване на допълнителното значение 'каузативност' (Недялков и Силницки 1969: 20).

✓ Изключваме формалните опозиции, за които няма български съответствия, и получаваме:

I. Пряко обозначена опозиция (directed) – един от членовете формално е образуван от другия, маркерът е морфема в повече. Съществуват две разновидности:

1. Формално обозначен чрез каузативната морфема е каузативният член в опозицията, т.е. $V_i \rightarrow V_j$ (посоката на семантичната и на формалната деривация съвпадат): българските примери илюстрират **суфиксация** или **префиксация на непреходния глагол**. Следователно т.нар. морфологични и лексикални каузативи (Недялков и Силницки 1969: 25) са 10 глагола с наставката *-ира-* (*апелирам, банкрутирам, доминирам, ерозирам, ескалирам, катастрофирам, релаксирам, стартирам, тренирам, фалирам*) и 2 префигирани глагола (*повлиявам, спомагам*). Всички примери са от I група.

Сред най-странните каузативи са *забременя* и *закъсня*, в които може да съзрем инфиксация като морфологичен деривационен начин (срв. *забременя* → *забременя*, *закъсня* → *закъсня*), а каузативният член е маркиран с редуциране на морфема от корена.

2. Формално обозначен чрез антикаузативна морфема е некаузативният член в опозицията, т.е. $V_i \leftarrow V_j$ (противоположни посоки на смисловата и на формалната деривация). Глаголите от II и III група са антикаузативи: 14 глагола от II група и *движи* (III група) представят „класическия“ случай на опозицията некаузатив ~ каузатив (*боря, здравис(в)ам, катеря, пързаям, решавам, случвам, срамувам, страхувам, съглася, съсредоточа, тунинговам, уповавам, усмихна, шегувам*). 28 глагола се оказват „двойно маркирани“ по каузативност – първо, чрез „значещото отсъствие“ на *се-*морфемата и второ, с добавяне на каузативен префикс (12: *доближа, приближа, загаджа, замисля, захвана, изкачвам, откажа, отлюспвам, подхлъзна, разпадам, сбъдвам* – II група; *сработвам* – III група) или на каузативен суфикс *-изира-* или *-ира-* (16: *зомбирам, кандидатирам, консултирам, мутризирам, натовизирам, партизирам, перфекцион(из)ирам, рекомунизирам, рутин(из)ирам, стационарирам, стресирам, трансцендирам, циганизирам, циментирам, чалг(ал)изирам* – II група; *боксирам* – III група).

II. Непряко обозначена опозиция – определянето на единия или другия член като произвеждащ или производен не е формално очевидно: $V_i \leftrightarrow V_j$. Конверсивната разновидност (изразяване с едни и същи основи), и по-точно синтагматична опозиция, е слабо застъпена в българския език. Само при 3 глагола от I група (*дрънкам, кадрувам, светвам*) некаузативните и каузативните значения се определят само от обкръжението на глагола. Конверсиви (подобни на английския глагол *to boil*) са още *ври, гори, кипи* и др., но те не са основен

обект на анализ в изследването. Изводът, който се налага, е, че в българския език по продуктивност и по стилистичен ефект върху възприемателя на съобщението водещ е **антикаузативният тип деривация**¹.

Понеже каузативните и антикаузативните морфемии са многозначни (за полисемията вж. Недялков и Силници 1969: 35–42) проверихме дали във **всички каузативи** от ексцерпирания материал е налице **нарастване на изходната синтактична валентност на непреходния глагол**. Резултатът е, че винаги в каузативното изречение се включва нов аргумент [агент, каузатор], а старият субект на „бившия“ непреходен или възвратен глагол присвоява позицията на пряк обект.

Синтактичната схема с подбрани преходни глаголи от I и II група нагледно презентира как каузативацията увеличава глаголната валентност, или по думите на Робърт Диксън „каузативът добавя нов A [subject] аргумент“ (Dixon 2000: 31).

$V_{intr} \rightarrow V_{tr}$

ескалирам (I гр.) *Напрежението ескалира*. → *Той ескалира напрежение*.; *ерозирам* (I гр.) *Обществото ерозира*. → *Донякъде е върно, но когато крада, взимам подкуп, оклеветявам, аз не върша само личен грях, а ерозирам цялото общество* (<https://www.slovo.bg/>);

кандидатирам се (II гр.) *Аз се кандидатирах*. → *Вчера Прокопиевите и Пеевските медици в един хор си кандидатираха Премиер, оплюха го и го свалиха без участието на ИТН* (коментар; <https://fakti.bg/>);

усмихвам се (II гр.) *Аз се усмихвам*. → *Кой ме усмихна днес?* (<https://nadyaspasova.blogspot.com/>);

подхлъзна се (II гр.) *Аз се подхлъзнах*. → *Черно море подхлъзна Ботев (Пд)* (<https://inews.bg/>).

Само глаголите от III група остават извън схемата, понеже са интранзитиви. При глаголите от I група преобладаващо е собственото каузативно значение, но може да се нюансира и с инструментално-каузативно значение (напр. при *повлиявам*, *спомагам*) или да добави отношение на засегнатост, повлияване на обекта (affective-causative meaning като в *светна ме*). В семантиката на глаголите от II група, освен антирефлексивно каузативно значение (тип *пързлям*), различаваме и взаимна каузативност (comitative-causative meaning, напр. *разхождам*).

Значението на производния глагол може да е резултат от операцията **намаляване** на изходната синтактична валентност – „други „интранзитивни“

¹ Противно на наблюденията, че в индоевропейските езици „семантически детерминираната формална деривация с помощта на каузативни морфемии като цяло е по-разпространена от семантически недетерминираната“, а „образуването на смислова каузативна опозиция с обратна посока на формалната деривация, широко разпространена в славянските и някои други езици, като цяло има по-малко разпространение“ (Недялков и Силници 1969: 22).

значения (...) се реализират, ако при V_j отсъства пряко допълнение, в резултат от което действието преминава върху субекта“ (Недялков и Силнишки 1969: 38–39). Казаното важи най-вече за десетте примера от III група (*въртя, гмуркам, отмарям, приземявам, разпускам, разтоварвам, фехтувам + боксирам, движа, сработвам*; сред които само последните 3 имат каузативни употреби), но би могло да се допусне и абсолютна употреба на преходното глаголно значение.

Скала на прототипната каузативност с български примери

➤ По отношение на дихотомията **манипулационна ~ насочваща каузативност** анализираните от нас случаи репрезентират само първия вид (с ясно изразена неволевоост и неагентивност на каузирания):

- ✓ По никакъв начин не искам да ескалирам някакво напрежение (<https://www.pomak.eu/>);
 - ✓ 5 причини да стартирате бизнес (<https://profit.bg/>);
 - ✓ ...което позволи да наблюдавам и консултирам ставането на научния труд от самото начало, както и да проследя еволюцията (<https://www.unwe.bg/>);
 - ✓ Гърция събдна капиталистическата мечта (<https://www.manifesto.bg/>);
 - ✓ събудих се рано, прекалено рано, и пълна с енергия да случвам нещата (<http://www.jenite.net/>); Благодаря на шанса да случвам мечти, да реализирам проекти, да събдвам срещи (<https://www.actualno.com/>);
 - ✓ Щерката на Галев движи бизнес за милиони (<https://www.bgdnes.bg/>).
- В примерите с **агентивен** каузиран каузираното събитие често е резултат от невербално или вербално въздействие, сочено като характеристика на насочващата каузативност:
- ✓ Марадона: Искам да тренирам националния отбор на Русия... (<https://bg.rbth.com/>);
 - ✓ Борисов усмихна Иванка Тръмп (<https://novini.bg/>);
 - ✓ Не бих искала да консултирам клиентите си само ретроспективно, т.е. след възникнал проблем, който трябва да реша (<https://mariasharkova.com/>);
 - ✓ Отказах боята за коса и станах супермодел (<https://eva.bg/>);
 - ✓ Диванът винаги разпънат, телевизорът никога включен (да не го зомбирам от малко) и уелкъм май ню лайф! (<https://www.maikomila.bg/>);
 - ✓ Аз се опитвам, докато бием по същото време и да сработвам играчите (<https://gong.bg/>).

Ако приемем, че това е насочваща каузативност, задължително трябва да се отбележи, че тя се изразява с помощта на лексикални или морфологични каузативи, а не изключително чрез аналитични конструкции².

² Срв. английския пример *The mother made the child read the book*, където насочващата каузативност е изразена с помощта на пълнозначен каузативен глагол *make* или *cause*. Българският превод също е аналитичен: *Майката накара детето да прочете книгата*.

Когато добавим глагола **правя** или **карам** към основния глагол в изречението, ще получим и български примери за насочваща каузативност (в традиционното разбиране – вж. Nedyalkov and Silnitsky 1973, Kemmer and Verhagen 1994, Shibatani 2001, Shibatani, Pardeshi 2001):

✓ *правя/карам да тренират...*

✓ *правя да консултирам/стартирам...*

✓ *правя/карам да се откаже/да се зомбира/да се усмихне...*

✓ *правя/карам да се сработват/да се сбъдне/да се случат...*

➤ **пряка**³ (direct) ~ **непряка** (indirect) ~ **опосредствана** (mediated) **каузативност**

Според примерите в българския език с най-голямо значение е пряката каузативност („ V_j , образуван само от V_{intr} , обикновено изразява контактна (пряка) каузация“ – Nedyalkov and Silnitsky 1973: 14), и то както с агентивен каузатор и пациенс нелице (non-human), така и с активен каузиран:

✓ *Футболист забремени сексбомба* (<https://www.bgdnes.bg/>); *Интимни тайни! А кой забремени хубавата Ева Веселинова?* (<https://www.newsbg.eu/>);

✓ *Трябваше да го откажа* – *заяви Благой Иванов-Багата след спорната загубата от Дерек Люис* (<https://trud.bg/>);

✓ *Премиерът Бойко Борисов: Мен никои не ме страхува* (<https://19min.bg/>).

Различието между пряката и непряката каузативност е, от една страна, в самото действие, представяно като едно- или двусъбитийно (single-event causation vs. two-event causation по Shibatani and Pardeshi 2001: 90), а от друга страна, в употребата на лексикален (*kill*, *убивам*, *срамувам*, *усмихна*) или морфологичен (*зомбирам*, *откажа*, *сработвам*) срещу аналитичен каузатив (*cause to die*, *причинявам смъртта на някого* за действие, настъпило по случайност). Не се занимаваме и с т.нар. *опосредствана, отдалечена каузативност* (distant), понеже там участват три актанта, при усложнена каузирана ситуация.

➤ За разлика от англоезичните изследвания върху каузативите (където случаите с неагентивен каузатор остават в сянка) в българския език подобни примери са много типични и дори търсени (било то в медиите, в разговорната или в художествената реч):

✓ *Ако да действаш⁴ и бъди сериозен иначе зимата ще те фалира* (<https://www.kaldata.com/>);

✓ *Празничната програма на bTV доминира българския ефир* (<https://www.btv.bg/>);

Слух забремени Ива Екимова (<https://lifestyle.bg/>);

✓ *На дневен ред: Парламентът ще бори корупцията* (<https://www.dnes.bg/>);

³ В литературата са използвани още термините *непосредствена* (immediate) и *контактна* (contactive) каузативност.

⁴ Правописът и пунктуацията на примерите навсякъде в работата не са коригирани.

✓ *Ритъм терапия услихна децата в Дом „Марина“* (<https://www.parvo-mai.net/>);

✓ *Напредъкът при ваксината за коронавирус отново движи пазарите* (<https://www.capital.bg/>);

✓ *Александра Жекова: Красотата на дребните неща ме движи напред* (<https://www.mila.bg/>).

Примерите доказват съществуващата опозиция на структурно равнище „между пряка и непряка (предложна) детерминация на глагола, като първата се приема за прототипен израз на висока транзитивност, а втората – на интранзитивност, или най-малкото на ниска степен на транзитивност. От друга страна, на смислово (семантично) равнище може да се изгради скала от степени на преходност (обектна насоченост) на глаголното значение“ (Станчев 2001: 109).

Ще завършим с обобщаване на причините за зараждане и за утвърждаване на преходни (и каузативни) глаголи от непреходни: от спонтанни езикови грешки до тенденции, заложи в граматичната система на българския език – сред които прояви на развитие към анализъм и/или синтетизъм, конверсивен механизъм и безпредложие. Благоприятно влияние върху иновациите в глаголната сфера имат операциите дереклективация, безпредлоговост и транзитивация, за да се припише и каузативност.

Резултат са едновременно от:

➤ „външния“ фактор – чуждоезиково влияние: атрактивността и необичайността на новите глаголи често се дължи и на забелязаното от Жана Молхова, сравнявайки глагола в българския и в английския: „Елементите на семантичния компонент на българския глагол са много по-строго фиксирани и промени в конфигурацията са доста редки. Това се дължи на тежката морфологична маркираност на българския глагол“ (Молхова 1989: 117).

Налице е също нарастване на омонимията при глаголите от първа група (нови преходни глаголи, чиито изходни структури са невъзвратни). Така се доближаваме до английския език, където активна и отдавна утвърдена е именно нулевата деривация. Във всички случаи, при които възвратният непреходен глагол е в началото на синтактичния процес транзитивация, не се наблюдава съвпадение на формите, тъй като конструкциите са маркирани и семантично, и формално (с наличие/отсъствие на *се*). Но и в нашия език се увеличават примерите с изпусната възвратната частица (понякога едновременно със съкращаване и на предлог в интранзитивния глагол), модел, вписващ се в тенденцията към иконична обусловеност и олекотяване на синтактичните структури (вж. Братанова 2007: 66).

➤ Факторът „вътрешен развой на езика“ (Буров 2021а: 213) разкрива противопоставяне с „книжността“ и нормативността, тъй като в узуса постоянно се активизират редица неправилни от гледна точка на книжовния език употреби.

➤ „Стилистичният“ фактор – употребата в речта, т.е. функционирането на изследваните глаголи в разговорна, медийна, художествена реч: в резултат от непринудеността, експресивността и от типичната за разговорността езикова икономия най-интересните примери навлизат в медиите (поради „разкрепостеността“ на езиковия изказ и преследваните ефекти върху читателя).

„Спорността“ на новите каузативи открива още една гледна точка – къде се поместват спрямо дихотомията **стандарт** ~ **субстандарт**: проява на „засилващата се тенденция на използване на субстандартните идиоми в регламентираната сфера на общуване (там, където по презумпция би трябвало да владее нормираната стандартна реч)“ (Иванова 2013: 187–188). Неправилната глаголна рекция (поради загуба на предлог или на възвратната частица-морфема) засилва неестественото звучене (срв. *боря*, *боксирам*) или е в основата на играта с каузативността (*усмихна/усмихам* в рекламни текстове; *срамвам*, *страхувам*, *отлюсвам* в политическия дискурс). От друга страна, каузативите са неизменна част от „стихията на **разговорната реч** (...): към **стандarta** се отнася нейната **официално-разговорна** разновидност, докато към **субстандarta** – нейната **разговорно-битова** разновидност“ (Попов 2016: 207). Неминуемо е глаголи като *сбъдвам*, *случвам*, *усмихам* в бъдеще да се „глобализират в разговорната реч до обхващане на цялото езиково пространство“ (Вачкова 2005: 88).

➤ Прагматичният фактор – контекстът и екстралингвистичните особености в комуникативния процес също мотивират избора на конкретното съдържание, облечено в различна форма. Тук хрумванията се дължат на самите участници в комуникацията.

➤ Когнитивният фактор запечатва промяна в мисленето на българите при концептуализацията на обектите, явленията и процесите от действителността (Буров 2021а: 213). А транзитивността е „в значителна степен въпрос на езиков избор, един възможен модел на концептуализация на дадена ситуация и отразяването ѝ в езиков изказ“ (Станчев 2001: 86). Независимо от субективността си, семантичният анализ пречупва езиковото явление през когнитивната призма на ползващите езика и те възприемат дадена ситуация или действие като повече или по-малко транзитивни.

ЛИТЕРАТУРА

Братанова 2007: Братанова, Б. Производна каузативност в българската и английската глаголна система. // Багашева, А. (съст.). *За човека и езика. Сборник научни статии, посветени на 60-годишнината на проф. д.ф.н. Мая Пенчева*. София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, 54–73. **Bratanova 2007:** Bratanova, B. *Proizvodna kauzativnost v balgarskata i angliyskata glagolna sistema*. // Bagasheva, A. (sast.). *Za choveka i ezika. Sbornik nauchni statii, posveteni na 60-godishninata na prof. d.f.n. Maya Pencheva*, 54–73. Sofia: Universitetsko izdatelstvo „Sv. Kliment Ohridski“.

- Буров 2015:** Буров, Ст. Тенденции и промени в съвременната българска граматика. // *Български език*, № 3, 7–24. **Burov 2015:** Burov, St. Tendentsii i promeni v savremennata balgarska gramatika. // *Balgarski ezik*, № 3, 7–24.
- Буров 2019:** Буров, Ст. *Studia Grammatica Bulgarica*. Велико Търново: Университетско издателство „Св. св. Кирил и Методий“. **Burov 2019:** Burov, St. *Studia Grammatica Bulgarica*. Veliko Tarnovo: Universitetsko izdatelstvo „Sv. sv. Kiril i Metodiy“.
- Буров 2021a:** Буров, Ст. *Лингвистични хоризонти. Избрани трудове*. В. Търново: ИВИС. **Burov 2021a:** Burov, St. *Lingvistichni horizonti. Izbrani trudove*. Veliko Tarnovo: IVIS.
- Буров 2021б:** Буров, Ст. Безпредложие. // Коева, Св. и М. Стаменов (съст.). *Доклади от Международната годишна конференция на Института за български език „Проф. Любомир Андрейчин“* (София, 2021), том 1. София: Издателство на БАН „Проф. Марин Дринов“, 26–38. **Burov 2021 b:** Burov, St. Bezpredlozhie. // Коева, Sv. i M. Stamenov (sast.). *Dokladi ot Mezhdunarodnata godishna konferentsiya na Instituta za balgarski ezik „Prof. Lyubomir Andriychin“* (Sofia, 2021), tom 1. Sofia: Izdatelstvo na BAN „Prof. Marin Drinov“, 26–38.
- Вачкова 2005:** Вачкова, К. Тенденции в българския субстандарт и в лингвистичното му описание. // Вачкова, К., Ив. Савова, Н. Николова, В. Попова (ред.) *Стандарт и субстандарт – диахронни и синхронни аспекти*. Шумен: Университетско издателство: „Епископ Константин Преславски“, 83–92. **Vachkova 2005:** Vachkova, K. Tendentsii v balgarskiya substandart i v lingvistichnoto mu opisanie. // Vachkova, K. Iv. Savova, N. Nikolova, V. Popova (red.). *Standart i substandart – diahronni i sinhronni aspekti*, Shumen: Universitetsko izdatelstvo: „Episkop Konstantin Preslavski“, 83–92.
- Иванова 1968:** Иванова, К. Върху взаимоотношението на глаголната префиксация и категорията преходност/непреходност в съвременния български книжовен език. // Андрейчин, Л. и Ст. Стойков (ред.). *Славистичен сборник. По случай VI международен конгрес на славистите в Прага*. София: БАН, 155–163. **Ivanova 1968:** Ivanova, K. Varhu vzaimootnoshenieto na glagolnata prefiksatsiya i kategoriyata prehodnost/neprehodnost v savremenniy balgarski knizhoven ezik. // Andriychin, L. i St. Stoykov (red.). *Slavistichen sbornik. Po sluchay VI mezhdunaroden kongres na slavistite v Praga*. Sofia: BAN, 155–163.
- Иванова 1983:** Иванова, К. Универсалният характер на системните грешки и мястото им в изучаването на книжовните езици. // *Български език*, № 3, 183–188. **Ivanova 1983:** Ivanova, K. Universalniyat harakter na sistemnite greshki i myastoto im v izuchavaneto na knizhovnite ezitsi. // *Balgarski ezik*, № 3, 183–188.
- Иванова 2013:** Иванова, Д. Стандарт и субстандарт в българския език (между теорията и прагматиката). // *OPERA SLAVICA*, № 4, 187–196. **Ivanova 2013:** Ivanova, D. Standart i substandart v balgarskiya ezik (mezhdut teoriyata i pragmatikata). // *OPERA SLAVICA*, № 4, 187–196.
- Молхова 1977:** Молхова, Ж. Към въпроса за категорията преходност – непреходност в английски и български език. // Бюлетин за съпоставително изследване на българския език с други езици, кн. 4–5, 92–113. **Molhova 1977:** Molhova, Zh. Kam vaprosa za kategoriyata prehodnost – neprehodnost v angliyski i balgarski ezik. //

Byuletin za sapostavitelno izsledvane na balgarskiya ezik s drugi ezitsi, kn. 4–5, 92–113.

Молхова 1989: Молхова, Ж. Един семантико-синтактичен модел на категорията преходност/непреходност. // *Втори международен конгрес по българистика*, София, 23 май – 3 юни 1986 г. Сравнително и съпоставително езиковедие. София: БАН, 107–118. **Molhova 1989:** Molhova, Zh. Edin semantiko-sintaktichen model na kategoriyata prehodnost/neprehodnost. // *Vtori mezhdunaroden kongres po balgaristika*, Sofia, 23 may – 3 yuni 1986 g. Sravnitelno i sapostavitelno ezikoznanie. Sofia: BAN, 107–118.

Недялков и Силницки 1969: Недялков, В., Г. Сильницкий. Типология каузативных конструкций. // А. Холодович (ред.). *Типология каузативных конструкций. Морфологический каузатив*. Ленинград: Наука, 5–20. **Nedyalkov i Silnitski 1969:** Nedyalkov, V., G. Sil'nitskiy. Tipologiya kausativnyh konstruksiy. // А. Holodovich (red.). *Tipologiya kausativnyh konstruksiy. Morfologicheskiy kausativ*. Leningrad: Nauka, 5–20.

Пантелеева 2012: Пантелеева, Хр. Отново за преминаването на някои непреходни глаголи без/със *se* в преходни в съвременния български книжовен език. // Д. Благоева, Колковска, С. (ред.). *Магията на думите. Езиковедски изследвания в чест на проф. д.ф.н. Лилия Крумова-Цветкова*. София: Академично издателство „Проф. Марин Дринов“, 221–224. **Panteleeva 2012:** Panteleeva, Hr. Otново за preminavaneto na nyakoi neprehodni glagoli bez/sas *se* v prehodni v savremeniya balgarski knizhoven ezik. // D. Blagoeva, Kolkovska, S. (red.). *Magiyata na dumite. Ezikovedski izsledvaniya v chest na prof. d.f.n. Liliya Krumova-Tsvetkova*. Sofia: Akademichno izdatelstvo „Prof. Marin Drinov“, 221–224.

Попов 2016: Попов, Д. *Стилистика*. Шумен: Университетско издателство „Епископ Константин Преславски“. **Popov 2016:** Popov, D. *Stilistika*. Shumen: Universitetsko izdatelstvo „Episkop Konstantin Preslavski“.

Станчев 2001: Станчев, Св. *Аспекти на (ин)транзитивността в българския и английския*. Велико Търново: Университетско издателство „Св. св. Кирил и Методий“. **Stanchev 2001:** Stanchev, Sv. *Aspekti na (in)tranzitivnostta v balgarskiya i angliyskiya*. Veliko Tarnovo: Universitetsko izdatelstvo „Sv. sv. Kiril i Metodiy“.

Dixon 2000: Dixon, R. A Typology of Causatives: Form, Syntax and Meaning. In: R. Dixon and A. Aikhenvald (eds.). *Changing Valency. Case Studies in Transitivity*. Cambridge: Cambridge University Press, 30–83.

Kemmer and Verhagen 1994: Kemmer, S. and A. Verhagen. The Grammar of Causatives and the Conceptual Structure of Events. In: *Cognitive Linguistics*, 5(2), 115–156.

Nedyalkov and Silnitsky 1973: Nedyalkov, V. and G. Silnitsky. The Typology of Morphological and Lexical Causatives. In: Kiefer, F. (ed.). *Trends in Soviet Theoretical Linguistics*. Dordrecht/Boston: D. Reidel Publishing Company. 1–32.

Podlesskaya 1993: Podlesskaya, V. Causatives and Causality: Towards a Semantic Typology of Causal Relations. In: Comrie, B. and M. Polinsky (eds.). *Causatives and Transitivity*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins, 165–176.

Song 1996: Song, J. *Causatives and Causation: A Universal-Typological Perspective*. London and New York: Longman.

Shibatani 2001: Shibatani, M. Introduction: Some Basic Issues in the Grammar of Causation. In: M. Shibatani (ed.). *The Grammar of Causation and Interpersonal Manipulation*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins, 1–22.

Shibatani and Pardeshi 2001: Shibatani, M., P. Pardeshi. The Causative Continuum. In: M. Shibatani (ed.). *The Grammar of Causation and Interpersonal Manipulation*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins, 85–126.